

Luomuhjelman arviointi

Sari Rannanpää

Luomuhjelman arviointi

- Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI & TK-Eval
- Kesä – syyskuu 2018
- Aineisto: dokumentti- ja tilastoaineisto, haastattelut (29), luomualan toimijoille suunnattuun kysely (75 vastaajaa) sekä 3 alueellista työpajaa

- Arvioinnin tavoite
  - Arvioida hallituksen luomualan kehittämisohjelman eteneminen suhteessa tavoitteisiin
  - Selvittää ohjelman toteutukseen vaikuttaneet tekijät
  - Valittujen toimenpiteiden ja keinojen tarkoituksenmukaisuus

Luomuohjelman tavoitteet

- Luomutuotannon määrän lisääminen
  - Luomuviljelyn peltoalan osuus 20% vuonna 2020
  - Luomukotieläintilojen määrän kasvu
  - Luomuvalkuaisrehun omavaraisuusasteen nousu
- Kotimaisten luomuelintarvikkeiden tarjonnan monipuolistaminen
  - Luomua jalostavien pienyritysten määrän kasvu
  - Luomutuotteiden valikoiman kasvu ammattikeittiöissä
- Luomun saatavuuden parantaminen kaupan ja ammattikeittiöiden kautta
  - Luomuruoan osuus ammattikeittiöissä kasvaa

Maaseutuohjelma luomun tukena

Manner-Suomi

- Tuki luonnonmukaiselle tuotannolle (326 m€ budjetoitu, 282 m€ sidottu)
- 2 391 tilaa saanut luomuneuvontaa (1,2 m€)
- 14 koulutus- ja tiedonvälityshanketta (3,7 m€)
- 10 luomuun liittyvää yhteistyöhanketta (2,5 m€)
- 60 luomuelintarvikkeita tuottavaa yritystä saanut investointitukea (14 m€)
- Vuodesta 2017 luomutiloille myönnetty investointitukia 334 kpl (17,4 m€)

Ahvenanmaa

- Tuki luonnonmukaiselle tuotannolle (4,5 m€ budjetoitu, 2,8 m€ sidottu)

Luomusektorin kehitys

- Peltoala kasvanut 9,0% (2013) → 12,8%, 290 000 ha (2018)
- Luomutilojen määrä kasvanut 7,4% (2013) → 10,6%, 5100 kpl (2018)
- Luomupuutarha- ja perunantuotanto kasvaneet
- Luomukotieläintuotannossa kasvua (maito, kananmunat, naudat, kana)
- Luomuelintarvikkeita valmistavat yritykset lisääntyneet 18,9% (2012-17)
- Luomun markkinaosuus päivittäistavarakaupassa kasvanut: 2,3% (2017)
- Luomua myytiin vähittäiskaupoissa 309 miljoonalla eurolla 2017 (+13%)
- Säännöllisten luomun käyttäjien määrä kasvanut (~2 miljoonaa)

Luomussa on potentiaalia

- Suomen puhdas luonto antaa erinomaiset edellytykset luomualan kehittymiselle
- Luomutuotanto vastaa moniin kestävyyskysymyksiin
- Luomu sertifioituna menetelmänä kiinnostaa vastuusta ja ekologisuudesta tietoisia kuluttajia
- Luomu kiinnostaa viljelijöitä
- Luomutuottajien vahva verkosto, osaaminen ja muutoksetteryys

Luomualan vahvuudet

- Luomuneuvonnan onnistumiset
- Neuvo2020 luomuneuvonta

- Luomutuottajien yhteistyö
- Luomutuottajien resilienssi
- Luonnontuote-luomun potentiaali

- Yhteistyö toimijoiden kesken (esim. osuuskunnat ja tuottaja-organisaatiot)

- Luomu kriteerinä julkisissa hankinnoissa
- Vientiin liittyvä suuri potentiaali

- Luomu vastaa moniin kestävyysaasteisiin

- Luomu kiinnostaa kuluttajia
- Luomutuotteiden valtavirtaistuminen

- Yliopistot
- Tutkimuslaitokset
- Kv-tutkimus
- Neuvonta

Tutkimus ja neuvonta

Tuotanto

- Viljelijät
- Eläintilat
- Kalankasvatus
- Luonnon keruutuotteet

- Maatilat
- Yritykset, (pienet ja isot)

Jalostus

Myynti ja jakelu

- Ammattikeittiöt
- Ravintolat
- Kaupat
- Suoramyynti
- Torit, markkinat
- Vienti

- Hankkeet
- Oppaat
- Kampanjat

Viestintä

Käyttäjät

- Kuluttajat

- T&K-toiminnan vähyys
- Lajiketutkimuksen vähyys
- Tutkimuksen vienti käytäntöön nopeasti

- Väärät uskomukset ja tieto
- Valvonnan yhtenäisyys
- Luonnontuote-luomun sertifiointi

- Jalostustoiminnan vähyys. Isoilla jalostajilla ei ole riittävästi raaka-ainetta ja pienet eivät pysty vastamaan kysyntään

- Jalostustoiminnan vähyys.
- Ammattikeittiöiden ja ravintoloiden vähäinen luomutuotteiden käyttö

- Luomutuotantoon ja -tuotteisiin liittyvät väärät uskomukset ja tieto
- Markkinoinnin vähyys

- Luomutuotteiden sekoittuminen lähi- ja villiruoan kanssa

Luomualan haasteet

Luomuoohjelma tukenut sektoria

- Ohjelmalla on tärkeä rooli alan kehittämisvälineenä
  - Yhteistyö luomualan toimijoiden kanssa kehittynyt
  - Luomuviestintä
  - Luomun esiin nostaminen
- Yhteinen arvopohja ja linjaus tavoitteista hallinnolle
- Poliittisen tahtotilan selkeä kirjaus lisännyt uskoa luomuun toimijoiden keskuudessa

Satsauksia tuotantoon ja jalostukseen

- Luomun määrän kasvattamiseksi ja tarjonnan monipuolistamiseksi on vielä paljon tehtävää
- Luomuala kasvanut, mutta suurin osa luomualasta nurmea
- Luomuala tulisi saada tehokkaammin tuotantokäyttöön
- Tuotantoa tulisi kasvattaa, jotta jalostus voi lähteä käyntiin kunnolla
- Jalostusasteen nousuun kiinnitettävä huomiota
- Luonnontuoteluomun potentiaalia pitäisi hyödyntää paremmin

Yhteistyöllä seuraavalle tasolle

- Alan kehittäminen vaatii toimijoiden yhteisiä ponnisteluja ja sitoumuksia
- Luomuketjun eri osissa tarvitaan uudenlaista yhteistyötä
  - TKI: tutkimuksen ja käytännön yhteistyö
    - Tutkimus, tuottajat, neuvojat
  - Tuottajayhteistyö saatavuuden parantamiseksi
    - Tuottajaorganisaatiot/ Tuottajaosuuskunnat
    - Logistiikkayhteistyö
  - Luomun vientistrategia – sektori & Food from Finland
  - Luomuvalvonnan uudistaminen – Ruokavirasto & sektori
  - Luomuohjelma 2.0 – sektorin omistajuus ja aktiivisuus driverinä

Ammattikeittiöt luomummaksi

- Tarjontaan liittyvät tekijät
  - Hinta
  - Jalostusaste korkeammaksi
  - Pakkauskoot ammattikeittiöille
  - Saatavuuden parantaminen (toimitusvarmuus, sopimusten määrä)
- Kysyntä
  - Kunnan/kaupungin/julkisten toimijoiden ruokapalvelustrategia
  - Hankintaosaaminen

Luomuohjelman päivitystarpeet

- Ohjelman keskeiset tavoitteet yhä ajankohtaisia
- Lisätoimia keskeisiin pullonkauloihin
  - Jalostus
  - Luomutuotteiden käytön lisääminen ammattikeittiöissä
- Koulutus, tutkimus ja osaamisen kehittäminen mukaan ohjelmaan
- Konkreettisia tavoitteita tarvitaan kirittäjäksi
  - Tuotantomäärät ja jalostusasteen nousu tavoitteiksi
- Luomuvalvonnan kehittäminen
- Luomuohjelmalle rahoitusta

Oli ilo!

